

epistolæ existens ostendit celebranti antiphonam, quæ dicitur communio; qua ostensa, sine reverentia facienda vadit retro post celebrantem; lecta communione accedit cum celebrante ad medium altaris, ubi debitam facit reverentiam. Post *Dominus vobiscum* renovata reverentia, redit cum celebrante ad cornu epistolæ, et nisi adsit cæremoniarius vel sacerdos assistens, ostendit celebranti orationem dicendam; qua indicata vadit retro post ipsum, ibique, nisi ad alias orationes quærendas et ostendendas interea ad unum aut alterum latus celebrantis accedere debeat, manet usque ad finem orationum: quibus finitis, modo non adsit cæremoniarius vel sacerdos assistens, accedit ad librum claudendum, aut evangelium quærendum, si aliud distinctum ab illo s. Joannis sit legendum. In feriis quadragesimæ, in quibus cantanda est oratio super populum, cantato a celebrante *Oremus*, diaconus sine reverentia altari facienda se vertit ad populum, faciem vertendo versus cornu evangelii, ne tergum vertat altari; conversus totaliter ad populum, ita ut tergum habeat versus tergum celebrantis, junctis manibus et absque capitis inclinatione cantat *Humiliate capita vestra Deo* in tono *Oremus*; quibus cantatis per eandem viam revertitur sine reverentia facienda, quia non est in medio altaris. Infra orationes observat ea, quæ dicta sunt n. 315, et infra orationem super populum caput inclinat.

Subdiaconus redditis ampullis, sine reverentia in cornu epistolæ facienda, manibus junctis accedit ad cornu evangelii, incedens per gradum inferiorem seu per planum, cedens diacono locum superiorem, et cum eo in medio altaris eandem simul reverentiam faciens. Palla et velum calicis suo loco prope corporale relinquuntur, et si velum calicis super credentia relicta fuerit, per acolythum ad cornu evangelii affertur. In cornu evangelii consistens sine nova reverentia facienda, quia eam in transitu ante medium altaris fecit, dextra accipit calicem, eumque purificatorio totaliter extergit, ut dictum est n. 270. Calicem extersum vestit etiam in cornu evangelii, ut num. 271 dictum est. Velo calici imposito, accedit ad medium altaris, plicat corporale, ut ibidem n. 271 dicitur,

et in bursam immittit; deinde si calix super altari remaneat, eundem in medium collocat, et bursam ei imponit, factaque altari debita reverentia, redit ad planum retro post diaconum. Si autem, ut magis decet, calix super altari non maneat, corporali plicato in medio altaris et in bursam immisso, redit ad calicem in cornu evangelii positum, ei bursam imponit, deinde sinistra accipit calicem ad nodum, et dextram ei imponit, eumque defert ad credentiam, vel hac deficiente ad sacristiam; discedens faciem vertit ad cornu epistolæ, et in medio ante infimum gradum altaris debitam facit reverentiam; deposito calice ejusque velo decenter explicato, redit manibus junctis per viam brevioram ad cornu epistolæ, ibique sine reverentia facienda, quia medium altaris non transit, infra orationes se collocat in plano retro post diaconum. Orationibus finitis, per planum cum celebrante et diacono ad medium altaris accedit, ibi debitam facit reverentiam, et stat in plano retro post celebrantem et diaconum.

Diaconus, orationibus finitis, claudit librum, nisi assistat sacerdos assistens vel cæremoniarius, retro post celebrantem ad medium altaris accedit, ibique debita facta reverentia stat post celebrantem. Cantato *Dominus vobiscum* a celebrante, si hymnus *Gloria* dictus fuerit, iterum debitam facit reverentiam, tum se vertit per suam dextram ad populum, ita ut tergum habeat versus celebrantem, et cantat *Ite missa est*; si autem hymnus *Gloria* dictus non fuerit, stans facie ad altare versa, absque ulla reverentia facienda cantat *Benedicamus Domino*.

Titulus XII.

DE BENEDICTIONE IN FINE MISSÆ ET EVANGELIO SANCTI JOANNIS.

Rub. 7. *In Missa solemni Celebrans eadem voce et modo, quo in Missis privatis, semel tantum benedicit*

populo, nisi sit *Episcopus, vel Abbas, ut infra, et dicto Evangelio secundum Joannem, vel alio ut supra, ministrante Subdiacono librum, si opus est, discedit cum Ministris ordine et modo, quo venerat.*

8. *Episcopus autem ter benedicit populo, etiam in Missis privatis, ut in Cæremoniali habetur.*

333. *Celebrans conversus ad altare post *Ite missa est*, exspectat, quousque a choro responsum fuerit *Deo gratias*, si nempe hoc cantetur, quo responso dicit *Placeat*. Eadem alta voce et modo, quo in missis privatis, benedicit populo, et similiter omnia reliqua facit usque ad finem. Si chorus detur, et ipse ante eum transeat, discedens ab altari, ei reverentiam facit.*

Tempore quo benedictio datur, in choro nihil cantandum est, ut omnes ad benedictionem attendant (1).

Diaconus cantato *Ite missa est*, vel *Benedicamus*, flectit utroque genu super infimum, aut secundum aut alium gradum altaris, juxta consuetudinem ecclesiæ, aliquantulum versus cornu epistolæ.

Subdiaconus similiter flectit utroque genu sub benedictione juxta diaconum in eodem gradu altaris paululum versus cornu evangelii.

Diaconus et Subdiaconus, qui non sunt canonici, infra benedictionem genuflexi (2), caput profunde inclinant, dum celebrans benedicit populo, et statim sinistra infra pectus posita, capite erecto, dextra se signant : deinde surgunt, et accedunt ad latus celebrantis in cornu evangelii; subdiaconus scilicet ad sinistrum, et ministrat tabellam, si opus sit, eam sinistra coram celebrante tenendo; et diaconus etiam ad sinistrum sed paulo post celebrantem et subdiaconum,

(1) Bissus C. n. 198, § 62.

(2) S. R. C. 27 Aug. 1836, n. 4633-4782, 12.

vel forte potius ad dextrum, quia subdiaconus ad sinistrum celebranti ministrare debet : respondent *Et cum spiritu tuo, Gloria tibi Domine*, et in fine *Deo Gratias*, se signant cum celebrante super frontem, os et pectus ad *Initium* aut *Sequentia*; caput inclinant et genuflectunt, si occurrant, ad quæ celebrans caput inclinare aut genuflectere debet, ut ad *Verbum caro factum est* in evangelio s. Joannis, tabellam interim deponendo.

Subdiaconus, si legendum sit evangelium distinctum ab illo s. Joannis, dum cantatur *Dominus vobiscum* aut *Ite missa est*, vel incipitur oratio *Placeat*, debitam in medio altaris facit reverentiam, ascendit ad cornu epistolæ, et absque reverentia ibidem facienda, accipit utraque manu missale cum pulpito, et defert ad cornu evangelii, incedens per planum, et in medio altaris debitam reverentiam faciens : librum oblique in cornu evangelii collocat ut ad alterum evangelium, et sine reverentia in cornu evangelii facienda, descendit, flectitque utroque genu juxta diaconum, ut supra dictum est : casu autem quo a cornu evangelii non esset reversus ad benedictionem, librum tenens, in medio altaris utroque genu flectit juxta diaconum, sub benedictione caput profunde inclinat, sed se non signat, cum libro sit impeditus; benedictione data, tempestive surgit, ad librum deferendum ad cornu evangelii, ne celebrans expectare teneatur. Lecto evangelio, librum claudit.

Diaconus et Subdiaconus, lecto evangelio, accedunt cum celebrante ad medium altaris, ibique diaconus a dextris et subdiaconus a sinistris cum celebrante debitam faciunt reverentiam : deinde faciem vertentes versus celebrantem, cum ipso descendunt ad planum ante infimum gradum altaris, ubi facie versus celebrantem se vertentes ad altare, debitam cum eodem faciunt reverentiam : genuflectunt unico genu, si celebrans genuflectat, ut si in altari sit tabernaculum ss. Sacramenti; et licet celebrans non genuflectat, ipsi tamen genuflectunt, vel tantum se inclinant juxta dicta num. 118. Erecti, subdiaconus accipit biretum, et se cooperit; diaconus accipit biretum celebrantis, eique offert cum osculis vel quasi osculis,

tum suum accipit, et se quoque cooperit. Deinde manibus junctis ante pectus, redeunt ad sacristiam eodem ordine et modo, quo ad altare accesserunt, facta reverentia choro, si ante eum transeant, præcedentibus acolythis cum candelabris; primo incedit subdiaconus, sequitur post ipsum diaconus, et ultimo celebrans. In sacristia se constituunt ante crucem, diaconus a dextris et subdiaconus a sinistris; tum posita sinistra super pectus, dextra se discooperiunt, et biretum præ manibus tenentes, vel illo deposito, manibus junctis, cruci caput profunde inclinant; et deinde reverentiam faciunt celebranti, qui eos exigua capitis inclinatione resalutat. Tandem sacras vestes exuunt ordine retrogrado, manipulum, stolam et amictum osculantes, et sacras vestes super mensam debite componentes.

Notent diaconus et subdiaconus, non convenire ut a sacro ministerio ad mundana statim prosiliant, sed ut per aliquod tempus in ecclesia orantes remaneant.

FINIS PRIMI TOMI.

INDEX HUIUS TOMI PRIMI.

PARS I.

Titulus.	Pag.
Rubricarum definitio et divisio	1
Obligatio rubricarum missalis	2
De S. R. C. decretis.	7
De consuetudine contra rubricas.	11
Missa, divisio, obligatio et conformitas, ac distinctio ritus	14
I. De duplici	17
II. De semiduplici et simplici, item de dominica et octava	18
III. De feria et vigilia	21
IV. De missis votivis s. Mariæ et aliis	26
Quibus diebus missa votiva privata et sollemnis permittitur et prohibetur	29
De quibus dici potest missa votiva	41
De pluribus missis votivis	44
De <i>Gloria</i> , orationibus, <i>Credo</i> , præfatione aliisque in missis votivis servandis	48
V. De missis defunctorum	54
De quatuor missis defunctorum	58
De die obitus seu depositionis et missa exequiali	60
De anniversariis defunctorum	67
De diebus 3, 7 et 30 defunctorum	72
De missis privatis defunctorum	75
De orationibus in missis defunctorum	77
De obligatione celebrandi missas votivas et de <i>Requiem</i>	80
De cæcutiente dispensato ad legendam missam votivam B. M. V. et de <i>Requiem</i>	87
VI. De translatione festorum	90
VII. De commemorationibus	92